

CONSULTAȚII ÎN AJUTORUL CELOR CE STUDIAZĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL POLITICO-IDEOLOGIC

Cursul: Probleme fundamentale ale economiei socialiste, ale aplicării noului mecanism economico-financiar în etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate

TRECEREA ROMÂNIEI LA UN NOU STADIU DE DEZVOLTARE. REALIZAREA UNEI NOI CALITĂȚI A MUNCII ȘI VIEȚII ÎN TOATE DOMENIILE ACTIVITĂȚII SOCIAL-ECONOMICE

Succesele remarcabile obținute de poporul nostru în opera de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate, înscrierea fermă a țării noastre pe traiectoria progresului economico-social au drept fundament concepția științifică elaborată de partid privind strategia făuririi noii orânduiri pe pământul patriei în funcție de realitățile specifice ale țării, de elementele particulare proprii unei etape sau altela, în raport cu modificarea contextului mondial în care evoluează economia națională. Tocmai aceste criterii de mare complexitate au stat la baza stabilirii de către Congresul al XII-lea al partidului a obiectivului fundamental al acestui cincinal: afirmarea unei noi calități a muncii și vieții în întreaga activitate economico-socială, obiectiv care a fost ulterior îmbogățit și detaliat de documentele cu caracter programatic adoptate de Conferința Națională a partidului din luna decembrie a anului trecut. „Obiectivul fundamental al viitorului plan cincinal — arăta secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul prezentat la cel de-al XII-lea Congres — îl constituie continuarea, pe o treaptă superioară, a îndeplinirii Programului partidului, creșterea în ritm susținut a economiei naționale, afirmarea cu pu-

tere a revoluției tehnico-științifice în toate domeniile, trecerea la o nouă calitate a întregii activități economico-sociale“.

O NOUĂ ETAPĂ A PROGRESULUI ECONOMIEI ROMÂNEȘTI

Semnificația profundă a definiții liniilor de forță ce alcătuiesc structura strategiei de dezvoltare pentru cincinalul 1981—1985 și în perspectivă poate fi reliefată cu pregnanță dacă avem în vedere intercondiționarea dialectică a factorilor interni și a celor externi. Din punctul de vedere al condițiilor create la nivelul economiei naționale imperativul trecerii la o nouă calitate izvorăște din înseși importanțele acumulării înregistrate în cincinalele anterioare în dezvoltarea forțelor de producție și îndeosebi a bazei tehnico-materiale a socialismului. „În anii construcției socialiste, arăta secretarul general al partidului, România a cunoscut o puternică dezvoltare economico-socială și a devenit o țară industrial-agrară cu o industrie puternică, modernă, cu o agricultură socialistă avansată. După cum este bine cunoscut, în această perioadă producția industrială a crescut de circa 50 de ori, iar pro-

Supliment la

nr. 46 1983

Revista
ECONOMICA

ducția agricolă de 3,5 ori. Aceasta a asigurat creșterea veniturii naționale de 1,5 ori, ceea ce a făcut posibilă realizarea unor programe de dezvoltare puternică a țării și, totodată, de ridicare a nivelului de trai al poporul". Cu alte cuvinte, economia românească de astăzi are o altă configurație decât cea înregistrată în urmă cu câteva decenii, este mai complexă, presupune metode mai avansate de conducere și desfășurare a activității în fiecare sferă economică. Volumul resurselor materiale, energetice și de forță de muncă a cunoscut creșteri importante, fluxurile economice și interdependențele dintre întreprinderi au devenit mai numeroase, mai sensibile la ritmicitatea și calitatea aprovizionării, a livrării produselor către beneficiarii interni și externi. În același timp, dezvoltarea economică înregistrată în anii construcției socialiste a mărit însemnătatea activității financiare la nivelul fiecărei unități, ramuri, la nivelul complexului economic național.

Cerințele trecerii la o nouă calitate în toate domeniile de activitate — care exprimă succint așezarea economiei pe baze noi, definite prin preponderența factorilor intensivi de dezvoltare —, elaborarea și aplicarea unor noi strategii de creștere economică, au fost amplificate și de un context mondial modificat considerabil față de perioadele anterioare. Este vorba, în principal, de fenomenele de criză care au afectat întreaga economie mondială sub cele mai importante dimensiuni ale sale: criza energetică și de materii prime, criza financiar-valutară, obstacolele apărute în calea derulării firești a comerțului mondial, piedicile puternice care au îngreunat răspândirea celor mai avansate cuceriri ale științei și tehnicii în toate țările lumii etc. Semnificativ este faptul că, urmare a politicii promovate de țările industrializate, cele mai mari dificultăți au revenit țărilor în curs de dezvoltare (în rîndul acestora situându-se și țara noastră) a căror povară financiară și dificultăți în aprovizionarea cu materii prime, energie, fonduri bănești au crescut enorm, concomitent cu restringerea considerabilă a posibilităților de export.

În aceste condiții, întreaga lume economică, și îndeosebi industrială, s-a văzut nevoită să-și regîndească parametrii în funcție de care erau apreciate și dirijate eforturile. A fost abandonată treptat ideea creșterii productivității indiferent de consumurile de resurse implicate, criteriul reducerii consumurilor materiale și energetice a dobîndit un loc central; totodată, reducerea puterii de absorbție a pieței mondiale a accentuat concurența, tendință cu efecte marcante în planul creșterii calității produselor și al valorificării intense a tuturor posibilităților apte să stimuleze exportul. La acești factori se adaugă și dinamica deosebit de intensă înregistrată la nivelul cercetării științifice și tehnologice, apariția unor tehnologii noi, revoluționare (cum ar fi microelectronica), schimbînd din temelii sectoare importante de activitate.

Aceste noi cerințe au fost puse și în fața economiei românești, puternic integrată în circuitul economic mondial, îndeosebi prin importul unor însemnate cantități de materii prime și purtători de energie. Pentru a asigura îndeplinirea obiectivelor generoase și pătrunse de un puternic umanism stabilite în documentele de partid, economia națională a fost pusă ea însăși în fața unui amplu program de restructurare, în fața unui autentic salt calitativ. Productivitate înaltă, consumuri reduse, creșterea calității

și a competitivității produselor în contextul dezvoltării echilibrate a tuturor ramurilor, subramurilor și unităților productive au devenit comandamente ale întregului popor, condiții sine qua non ale continuării progresului economico-social general. Să urmărim în continuare care sînt direcțiile majore care definesc strategia de dezvoltare elaborată de partid, strategie a calității și eficienței.

PRIMATUL FACTORILOR INTENSIVI, DE CALITATE

Analiza componentelor politicii economice elaborate și puse în practică în acest cincinal relevă originalitatea soluțiilor, clarviziunea acțiunilor proiectate, diversitatea și interdependența nivelurilor angrenate în acest vast proces. Îmbinînd în mod creator condițiile specifice interne cu cele externe, partidul nostru a declanșat un amplu proces de restructurare a economiei și industriei în funcție de noile exigențe de dezvoltare. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului arăta în acest sens că: „În ultimele trei cincinale, îndeosebi în deceniul 1970—1980, am înaintat pe un front foarte larg în dezvoltarea economică, am străbătut mari distanțe istorice, parcurgînd mai multe etape economico-sociale și trecînd la fîurirea societății socialiste multilateral dezvoltate. Avînd în vedere această înaintare rapidă se impune să luăm toate măsurile necesare pentru consolidarea marilor realizări, asigurarea unui nou echilibru și dezvoltarea armonioasă a tuturor sectoarelor de activitate“. În cuvîntările secretarului general al partidului s-a subliniat, adeseori, că această amplă acțiune presupune, pe de o parte, înlăturarea unor disproporții create în timp între baza de materii prime și industria prelucrătoare, între industrie și agricultură, iar pe de altă parte, modelarea structurii economice în funcție de criteriul reducerii consumurilor energetice și materiale, în funcție de posibilitățile de aprovizionare și desfacere, de valorificarea superioară a resurselor existente în fiecare unitate teritorial-administrativă.

Cerința asigurării unui nou echilibru al dezvoltării s-a concretizat în stabilirea unor noi priorități și elaborarea unui ansamblu de programe speciale pe ramuri, subramuri și produse precum și a unor programe urmărind creșterea productivității, ridicarea calității, reducerea consumurilor, etc. În acest cadru, un accent aparte a fost pus pe dezvoltarea mai accelerată a bazei proprii energetice și de materii prime astfel încît să fie redusă — în cazul energiei în întregime, iar la alte produse într-o proporție cît mai mare — dependența de surse externe de aprovizionare. Politica de dezvoltare a bazei naționale energetice și de materii prime este concepută atît pe dimensiunea extensivă cît și pe latura intensivă. În primul caz, sînt circumscrie amplele acțiuni vizînd explorarea și exploatarea a noi zăcăminte existente în teritoriul național, creșterea producției de cărbune energetic, de petrol și gaze naturale, valorificarea intensivă a potențialului hidro-energetic existent îndeosebi prin amplasarea pe riurile interioare, chiar și cele cu debit mai redus, a numeroase microhidrocentrale, deopotrivă cu punerea în valoare a unor noi surse de energie: energia geotermală, eoliană, a biomaselor etc. În rîndul factorilor cu caracter intensiv, cei mai importanți sînt reducerea continuă și substanțială

a tuturor consumurilor materiale, substituirea produselor deficitare, recuperarea, reutilizarea (în cazul materiilor prime) și recircularea (în cazul agenților energetici) a tuturor cantităților care pot fi recuperate.

În același timp, modernizarea structurilor economice în funcție de criteriile minimizării consumurilor, a creșterii productivității muncii și calității produselor, are la bază o nouă concepție asupra optimului dimensiunilor unităților economice. Dacă în etapele anterioare accentul a fost pus pe crearea unor unități de dimensiuni mari, concentrate pe importante platforme integrate, în actualul cincinal configurația structurii industriale naționale a cunoscut o diversificare substanțială. Alături de întreprinderile mari capabile să realizeze producție de masă în condiții de eficiență a fost înființată o rețea densă de întreprinderi mici și mijlocii destinate să pună în valoare resursele existente în diverse zone ale țării, să valorifice superior anumite tradiții și aptitudini ale oamenilor muncii, să amplifice gradul de prelucrare industrială a unor produse de preveniență agricolă.

Realizarea tuturor acestor obiective de însemnătate vitală pentru progresul economico-social al patriei nu poate avea loc în condițiile acționării pe căi tradiționale — eficiente într-o perioadă mai incipientă a dezvoltării economiei naționale. Se poate cu ușurință observa că reducerea consumurilor, creșterea calității produselor etc., pentru a nu rămâne la stadiul simplului deziderat, presupun acțiunea unor factori precum progresul tehnic, calificarea personalului, conducerea eficientă a proceselor economice la toate nivelurile. Tocmai acțiunea coordonată, judicioasă condusă a acestor factori reprezintă esența concepției partidului nostru cu privire la preponderența factorilor intensivi ai dezvoltării. Din acest unghi, în actualul cincinal și în perspectivă se prevede amplificarea substanțială a activității cadrelor naționale de cercetători, creșterea operativității și, implicit, a efectelor economice pozitive, cu care sînt introduse în practică rezultatele muncii de cercetare științifică. „Realizarea sarcinilor de mare răspundere din următorii ani, dezvoltarea economico-socială a țării — arată secretarul general al partidului în Raportul la Conferința Națională — cer o activitate susținută în domeniul cercetării științifice și învățămîntului, o concentrare mai puternică a forțelor din institutele de cercetare în vederea soluționării problemelor tehnice și tehnologice ce se pun în fața întreprinderilor și economiei naționale, a perfecționării tehnologiilor, reducerii consumurilor, ridicării nivelului tehnic și calitativ al produselor”.

Beneficiind de un cadru bine delimitat și orientat ferm spre cerințele economiei și societății noastre — ne referim la Programul-Directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic în perioada 1981—1990 și direcțiile principale pînă în anul 2000 adoptat la cel de-al XII-lea Congres al partidului, — cercetarea științifică reprezintă o forță de primă însemnătate în realizarea obiectivelor planului național unic de dezvoltare economico-socială. Acestui factor cu caracter intensiv i se adaugă ridicarea continuă a nivelului de calificare și competență profesională a tuturor oamenilor muncii. Politică în domeniul pregătirii forței de

muncă elaborată pe principiile generoase ale unui învățămînt de masă, ale policalificării și politehnizării, pe principiile reciclării și îmbogățirii permanente a cunoștințelor generale și de specialitate reliefează cu pregnanță profunda cunoaștere a realităților, capacitatea partidului nostru de a desprinde direcțiile majore ale progresului economico-social.

CREATIVITATEA, EFICIENȚA, COMPETITIVITATEA — CERINȚE HOTĂRITOARE ALE CREȘTERII ECONOMICE

Asigurarea priorității factorilor intensivi presupune ca, deopotrivă cu planificarea unor corelații macroeconomice optime, toate unitățile economice să-și desfășoare de așa manieră activitatea încît să-și poată acoperi cheltuielile din veniturile obținute, să realizeze venitul net corespunzător necesității asigurării dezvoltării pe mai departe a forțelor de producție ale societății, propriul dezvoltări, ridicării continue a nivelului de trai material și spiritual al tuturor locuitorilor țării.

În fapt, la nivelul unităților economice se materializează, într-o importantă măsură, principiile vizînd dezvoltarea calitativă. Întreprinderea este agentul economic care, prin felul cum utilizează resursele ce-i sînt puse la dispoziție, dotarea de care dispune, prin modul în care organizează procesele de producție asigură creșterea valorii nou create de societate. Această viziune avansată privind rolul unităților direct productive în asigurarea progresului general, viziune ce poartă amprenta originalității gândirii secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a fost întruchipată în principiile autoconducerii și autogestivității muncitorești, în principiile autoaprovizionării teritoriale. În această strategie, un rol de primă însemnătate revine aplicării neabătute în practică a prevederilor noului mecanism economic.

Potrivit principiilor ce stau la baza mecanismului economic, în toate unitățile economice trebuie să se acționeze cu consecvență pentru dimensionarea reală a fondurilor necesare fiecărei activități, pentru lichidarea stocurilor supranormative, a creditelor nerambursate la scadență, înălțurării fenomenelor de supradotare și slabă utilizare a resurselor interne ale întreprinderilor, elemente menite să asigure rentabilitatea fiecărei unități productive.

Semnificativ pentru modul în care este gîndită stimularea acțiunii factorilor intensivi la nivelul microeconomiei este faptul că în cadrul mecanismului economico-financiar obiectivele de creștere a rentabilității produselor se prevăd a fi realizate prin mijloace preponderent economice. Importanța deosebită care este acordată acțiunii pirghilor economice-financiare în ridicarea continuă a eficienței economice rezultă din modul în care este concepută funcționarea lor în cadrul mecanismului economico-financiar. Avînd rolul de a armoniza interesul general cu cel individual, pirghile economico-financiare trebuie să stimuleze desfășurarea unei activități eficiente care să însemne asigurarea unei concordanțe depline între veniturile oamenilor muncii și producția de bunuri materiale, respectiv cantitatea și calitatea activităților fiecăruia. Prețurile, cre-

ditul, finanțele, participarea la beneficii, ca și participarea cu părți sociale la formarea fondului de dezvoltare constituie pirghii economico-financiare ale căror limite de variație nu sînt stabilite decît în funcție de abaterea rezultatelor muncii depuse de la cerințele raționalității economice, tehnico-științifice și socio-ecologice.

Trecerea de la extensivitate la intensivitate, afirmarea factorilor calitativi ai dezvoltării — cerință logică a optimizării dezvoltării economico-sociale — este organic determinată de modul în care sînt concepute și se materializează soluțiile de economisire a muncii sociale în sectoarele de bază ale producției materiale și în celelalte domenii de activitate. Totodată, afirmarea noii calități în toate domeniile de activitate presupune orientarea fermă spre promovarea activităților de înaltă eficiență socială, spre valorificarea cu precădere a resurselor inepuizabile de inteligență și creativitate de care dispune poporul nostru.

prof. dr. Marin MEHEDIŢU

Intrebări

1. Care sînt factorii interni și externi care au determinat cerința afirmării unei noi calități în economie?
2. Analizați care sînt coordonatele noii strategii de dezvoltare adoptată la cel de-al XII-lea Congres al partidului.
3. Care sînt factorii intensivi de dezvoltare și cum poate fi amplificată acțiunea lor la nivelul întreprinderii în care activați?

Bibliografie

1. Nicolae Ceaușescu. Raport la cel de al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român, Editura Politică, București, 1979.
2. Nicolae Ceaușescu, Raport la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, Editura Politică, București, 1982.
3. Nicolae Ceaușescu, Cuvîntare la Consfătuirea de lucru pe problemele muncii organizatorice și politico-educative, Scîntela din 5 august 1983.
4. Cuvîntare la Plenara C.C. al P.C.R. din 14—15 noiembrie, 1983.

● CURIER ● CURIER ● CURIER ● CURIER ● CURIER ●

practică arbitrală comentată

● REPARTIȚIE — OBLIGATIVITATE

Unitatea beneficiară a cerut prin acțiune obligarea unității furnizoare la plata penalităților de neexecutare. În legătură cu nelivrarea produselor, unitatea furnizoare a arătat, pe baza confirmării Ministerului Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodăririi Fondurilor Fixe, că în anul de plan corespunzător a avut deficiențe în obținerea materiei prime, s-a întîrziat intrarea în funcțiune a unor capacități de producție etc., ceea ce a dus la neexecutarea contractului. Totuși, așa cum s-a constatat, repartiția a rămas nemodificată și, drept urmare, obligațiile contractuale corespunzătoare urmau să fie executate în natură. Împrejurările noi intervenite, invocate de unitatea furnizoare, spre a exonera de răspundere trebuia să determine modificarea repartiției potrivit art. 100 și 132 din Legea nr. 14/1971. Aceste reglementări constituie temeiul soluționării unor situații de natura celor invocate de unitatea furnizoare. Altfel, deficiențe în aprovizionarea, stabilirea unor priorități în timpul executării contractului ș.a. nu scutesc de răspundere pentru nelivrare. (Decizia P.A.S. nr. 239/1983).

● DECONTARE PARȚIALĂ — INADMISSIBILITATE

Decontarea parțială a produselor livrate, potrivit pct. 47 din Norme metodologice privind efectuarea plăților între unitățile socialiste nr. 2/1980, se efectuează cînd mărfurile sosesc eşalonat, la date diferite. Dacă o parte din produse a fost expediată prin CFR, iar altă parte a fost ridicată cu mijloace auto proprii ale unității beneficiare, în același timp, nu se justifică decontarea parțială. Astfel, în momentul decontării, unitatea beneficiară se găsea în posesia întregului lot de produse. Ori, decontarea parțială este aplicabilă numai în situația în care s-a primit efectiv doar o parte din produsele contractate. În consecință, unitatea beneficiară a fost obligată la penalități de întîrziere în plata prețului. (Decizia P.A.S. nr. 2396/1983).

● STABILIREA PREȚULUI — NERETROACTIVITATE

Potrivit art. 135 din Legea nr. 19/1971 cu privire la regimul prețurilor și tarifelor acestea intră în vigoare la data stabilirii lor. În consecință, ordinul de stabilire a prețului anumitor produse nu se poate aplica retroactiv. Totuși, dacă s-au livrat produse înainte de adoptarea ordinului de stabilire a prețului, iar unitatea beneficiară le-a folosit, plata urmează să se efectueze pe baza unor elemente com-

crete. Pentru aprecierea întîinderii obligației de plată a produselor livrate la termene contractuale anterioare datei ordinului de stabilire a prețului, organul arbitral și-a însușit concluziile expertizei dispuse în acest sens. Prin expertiză, efectuată de un specialist în probleme de prețuri, s-a determinat echivalentul valoric al produselor livrate ținîndu-se seama de costurile de materii prime, materiale, manoperă, cheltuielile secției și cheltuielile generale ale întreprinderii corespunzătoare produselor livrate, adăugîndu-se și beneficiul de 6% (Decizia P.A.S. nr. 1969/1983).

● PREȚ NOU — OBLIGATIVITATE

Unitatea furnizoare procedează corect folosind pentru întocmirea facturii prețul în vigoare la data livrării produselor. Soluția decurge din obligativitatea normelor de stabilire a prețurilor, după cum rezultă din prevederile Legii nr. 19/1971. De aceea, este nejustificat refuzul de plată al unității beneficiare pe considerentul că, deși s-a modificat prețul, nu s-a modificat și rețeta de fabricație a produsului contractat. Or, prețul prevăzut în noul act normativ este obligatoriu pentru părți, așa cum a fost stabilit, fără posibilitatea adăugirii altor elemente. În acest cadru, unitatea beneficiară a refuzat din culpă plata prețului, urmînd să plătească penalitățile prevăzute de art. 47 pct. 6 din Legea nr. 71/1969 (Decizia P.A.S. nr. 2064/1983).

CONFERINȚA NAȚIONALĂ A P.C.R. DIN DECEMBRIE, 1982 DESPRE ROLUL FORȚELOR DE PRODUCȚIE ÎN DEZVOLTAREA ECONOMICĂ-SOCIALĂ A ȚĂRII

Cuprinzând într-o unitate dialectică mijloacele de producție, forța de muncă, știința și cuoceririle ei, forțele de producție ale societății caracterizează raportul dintre om și natură, exprimă gradul în care membrii societății reușesc să cunoască și să folosească forțele naturii, să „colaboreze” cu aceasta în interesul progresului și prosperității, al păcii și echilibrului ecologic al planetei. Acționind asupra naturii pentru a o cunoaște și folosi, oamenii intră în mod obiectiv și inevitabil în relații de producție unii cu alții, relații care constituie cadrul social-economic în care se desfășoară producția, repartiția, schimbul și consumul, pe diferite trepte ale evoluției societății omenești. Formându-se și dezvoltându-se într-un cadru social-economic concret-istoric adecvat, forțele de producție și relațiile de producție constituie, așadar, cele două laturi esențiale, inseparabile ale oricărui mod de producție.

Dinamica acestor două componente fundamentale ale modului de producție este diferită, cel mai rapid evoluind forțele de producție, ele constituind focarul din care emană energia inepuizabilă necesară dezvoltării întregii societăți. Istoria dezvoltării societății omenești demonstrează că atunci când relațiile sociale și de producție, cadrul social-economic se află în concordanță cu exigențele dezvoltării mai rapide a forțelor de producție sunt create condiții pentru stimularea progresului general. Manifestându-se sub forma unei legi economice obiective generale a progresului economico-social, legea concordanței relațiilor sociale și de producție cu caracterul și exigențele dezvoltării mai rapide a forțelor de producție a fost folosită de-a lungul timpului de pe poziția intereselor specifice diferitelor clase sociale. Atita vreme cit aceste clase au urmărit înlăturarea vechilor clase, a vechii orinduirii, interesele lor au coincis cu exigențele progresului, iar relațiile sociale și de producție create au corespuns la început cu caracterul forțelor de producție, stimulând dezvoltarea acestora. În orinduirile bazate pe exploatare, în esența lor, interesele proprietarilor mijloacelor de producție sînt diametral opuse față de interesele producătorilor, în fiecare din aceste orinduirii sociale acțiunea legii concordanței împunându-se spontan, pe fondul unei contradicții antagoniste între exigențele dezvoltării forțelor de producție și posibilitățile pe care le oferă relațiile de producție — bazate pe proprietatea privată.

Pentru prima dată în istoria umanității, socialismul, prin trecerea pe cale revoluționară a mijloacelor de producție în proprietatea celor care le produc, creează posibilitatea ca beneficiarii rezultatelor întregii activități economico-sociale să fie toți membrii societății, cei care sînt și proprietarii absoluți ai avuției naționale dar și produ-

cătorii bunurilor. Pe fondul proprietății comune a oamenilor muncii, ca proprietate a întregului popor, și al proprietății cooperatiste asupra mijloacelor de producție, relațiilor sociale și de producție socialiste au fost și sînt continuu puse de acord cu exigențele dezvoltării mai rapide a forțelor de producție de pe poziția intereselor fundamentale ale tuturor membrilor societății, concordanța avind un caracter profund democratic, de esență. Aceasta nu înseamnă o concordanță absolută, stabilită odată pentru totdeauna. Dezvoltarea mai rapidă a forțelor de producție impune cu necesitate ca în dinamica relațiilor sociale și de producție, întregul mecanism de funcționare a economiei socialiste să fie perfecționat parțial sau total, ca expresie nemijlocită a cunoașterii aprofundate și a folosirii conștiente a exigențelor legii concordanței, a celorlalte legi economice obiective care acționează în socialism, în raport cu noile condiții pe care le generează dezvoltarea curentă și în perspectivă. „Viața — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — demonstrează cu putere că numai dezvoltarea forțelor de producție asigură condițiile necesare pentru ridicarea nivelului de viață al poporului, pentru progresul științei, învățămîntului, culturii, pentru un grad superior de civilizație al întregii societăți, numai pe această bază se asigură întărirea forței materiale și spirituale a patriei, independența și suveranitatea ei”.

REALIZĂRI DE PRESTIGIU ÎN DEZVOLTAREA FORȚELOR DE PRODUCȚIE

Realizările obținute de țara noastră în dezvoltarea economico-socială pot fi înțelese numai în raport cu stadiul de dezvoltare de la care am pornit, cu efortul pe care l-am desfășurat și în funcție de condițiile interne și internaționale în care a avut loc procesul de industrializare. Înțelegînd, în toată complexitatea lor, unitatea și interdependențele componentelor forțelor productive ale societății, P.C.R., și în mod deosebit în ani de după Congresul al IX-lea, sub conducerea strălucită a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a conceput înfăptuirea strategiei făuririi societății socialiste pe pămîntul României, pe baza unei concepții științifice, revoluționare, cu adevărat creatoare, de largă perspectivă istorică care a pus și pune în centrul marilor transformări economico-sociale dezvoltarea puternică a forțelor de producție, făurirea unei baze tehnico-materiale capabile să asigure o înaltă productivitate a muncii și un înalt grad de valorificare eficientă a resurselor atrase în procesul reproducției socialiste lărgite. În același timp, înțelegînd și transpunînd în practică dialectica mișcării și dezvoltă-

rii celor două laturi fundamentale ale modului de producție socialiste — forțele de producție și relațiile de producție — partidul nostru a înfăptuit într-o perioadă istorică relativ scurtă transformări cu adevărat revoluționare care să favorizeze făurirea unor forțe productive puternice.

Conștient de rolul hotărâtor pe care îl au forțele de producție în făurirea unui complex economic național unitar, modern și echilibrat, în profil de ramură și teritorial, partidul nostru, cu deosebire începând cu Congresul al IX-lea a conceput această strategie de dezvoltare pe temelia industrializării socialiste a țării, proces prin care s-au creat și dezvoltat ramurile de bază ale industriei producătoare de mijloace de producție. Ca urmare a creării și dezvoltării ramurilor industriale de bază, producătoare de mijloace de producție, acestea au asigurat un efect de antrenare pozitiv asupra întregii industrii, transformând-o într-o ramură de mare importanță a economiei naționale. Pe această bază a fost posibil să se creeze un aparat de producție modern și în celelalte ramuri ale producției naționale asigurându-se, astfel, dezvoltarea puternică a forțelor de producție. Caracteristica esențială a acestui proces constă în faptul că el s-a desfășurat, cu deosebire după Congresul al IX-lea al partidului, în lumina strategiei menită să asigure o repartizare rațională a elementelor aparatului de producție în funcțiile de prioritățile social-economice obiectiv-determinate ale fiecărei etape de dezvoltare. Concepind dezvoltarea forțelor de producție prin dezvoltarea puternică a industriei socialiste și amplasarea ei rațională în toate județele țării, concomitent cu înfăptuirea premiselor social-economice necesare trecerii la o agricultură intensivă, modernă și de mare productivitate, cu progresul puternic înregistrat de celelalte ramuri economice, partidul nostru a pus bazele constituirii factorilor esențiali lichidării analfabetismului, ai înfloririi științei, învățământului și culturii.

După mai bine de 30 de ani de edificare socialistă, faptele demonstrează că strategia P.C.R. privind dezvoltarea forțelor de producție se dovedește a fi în concordanță cu exigențele progresului rapid și multilateral al patriei, adevărată condițiilor istorice specifice țării noastre.

PRIMATUL FACTORILOR INTENSIVI — CARACTERISTICĂ A STRATEGIEI DE DEZVOLTARE ÎN ACTUALUL CINCINAL

Strategia dezvoltării forțelor de producție pentru actuala etapă are la bază hotărârile Congresului al XII-lea și ale Conferinței Naționale ale P.C.R., elaborate pornind de la nivelul actual de dezvoltare a forțelor de producție și ținând seama de necesitatea înfăptuirii Programului partidului în noile condiții interne și internaționale. Propunându-și ca obiectiv fundamental pentru actuala etapă realizarea unei noi calități a muncii și vieții în toate domeniile, Congresul al XII-lea și Conferința Națională ale partidului au conceput înfăptuirea acestei strategii pe baza trecerii de la dezvoltarea extensivă a forțelor de producție la o dezvoltare de tip intensiv, în care factorii calitativi, de eficiență și competitivitate să devină prioritari în procesul reproducției socialiste lărgite.

Dezvoltarea pe baze intensive a forțelor de producție în acest cincinal va avea ca rezultat trecerea României la un nou stadiu de dezvoltare, situarea sa în grupa țărilor mediu dezvoltate din punct de vedere economic. Pentru realizarea acestui salt, economia României se va baza pe o industrie modernă, puternic dezvoltată, pe o agricultură de înaltă productivitate, continuând să rămână cu un caracter industrial-agrară, dar la un nivel calitativ superior de eficiență și competitivitate.

Trecerea României socialiste la un nou stadiu de dezvoltare are în vedere: dezvoltarea puternică a forțelor de producție și obținerea unui nou nivel, superior, pentru principalii indicatori economici; consolidarea elementelor de eficiență și trecerea la acțiunea factorilor intensivi; consolidarea și dezvoltarea pe un plan superior a echilibrului structural din economia națională și a formelor sale natural-materiale, financiare și valorice; asigurarea unei noi concordanțe, calitativ superioare, între relațiile sociale și de producție și nivelul de dezvoltare a forțelor de producție; ridicarea nivelului de trai și îmbunătățirea calității vieții tuturor oamenilor muncii în raport cu dezvoltarea generală a forțelor de producție, cu aportul cantitativ și calitativ adus de fiecare om al muncii; ridicarea nivelului de conștiință socialistă, formarea omului nou necesar ridicării României la un nou stadiu de dezvoltare.

Cțiva indicatori economici sintetici cu privire la trecerea României, la sfârșitul actualului cincinal, la stadiul mediu de dezvoltare sint edificatori în acest sens: în anul 1985, venitul național este prevăzut să fie de peste 900 miliarde lei, față de 35 miliarde lei în 1950; pe locuitor, venitul național se va ridica la peste 2500 \$, față de 1500 în 1981, 500—600 \$ în 1971 și 100 \$ în 1950; pentru aceasta se va aloca circa 29% din venitul național pentru acumulare; populația ocupată în agricultură se va reduce, dar nu va coborî sub 20%; produsul global minim pe locuitor în profil teritorial va fi de 70.000 lei, din care 50.000 în industrie, 10.000 în agricultură etc.; industria va contribui la crearea veniturii naționale cu 63%, iar la produsul social cu 77% (în 1985); în 1985, întreaga producție industrială a anului 1938 se va realiza în 5 zile; va crește producția de energie electrică, aceasta urmînd să aibă o structură radical îmbunătățită.

Toate aceste perspective au la bază înfăptuirea unor priorități esențiale în dezvoltarea forțelor de producție; restructurarea, pe baze eficiente, a întregii industrii; înfăptuirea unei profunde revoluții în agricultură; lărgirea bazelor proprii de materii prime și energie și asigurarea independenței energetice a țării; trecerea pe primul plan a factorilor intensivi, calitativi de eficiență și competitivitate; crearea unui sistem propriu de recirculare a tuturor materiilor prime și materialelor ce rezultă din producție și din consum; dezvoltarea pe baze intensive a învățământului, creșterea aportului științei la rezolvarea problemelor dezvoltării eficiente ș.a.

Exigențele noi care se ridică în dezvoltarea forțelor de producție în noile condiții interne și internaționale impun cu necesitate o etapă nouă în procesul industrializării socialiste, o etapă al cărei suport material va continua să fie, pe lângă alocarea în continuare a circa 30% din veni-

tul național pentru acumulare, sporirea mai substanțială a eficienței efortului de dezvoltare, creșterea mai puternică a productivității muncii sociale și a rentabilității economice, valorificarea intensivă a materiilor prime, combustibilului și energiei, concomitent cu asigurarea recirculării permanente și integrale a lor și cu evitarea oricărei forme de risipă sau de cheltuire nerățională a resurselor.

În sprijinul noii strategii de dezvoltare pe baze intensive a forțelor de producție un rol de primă însemnată revine actualului mecanism economico-financiar, care își propune să așeze factorii și pirghiile dezvoltării calitative pe principii economice, problema eficienței punându-se nu numai la nivelul economiei naționale, ci și la nivelul fiecărei verigi a acestora, la nivelul fiecărui factor de producție. În felul acesta, nu se va mai admite compensarea efectelor nerealizărilor din unele domenii pe seama unor depășiri înregistrate în alte sectoare, eficiența fiecărui efort avansat în dezvoltarea forțelor de producție va trebui judecată prin efectele directe și de antrenare în întreg perimetrul industriei și economiei.

În cadrul acestei concepții generale cu privire la strategia dezvoltării pe baze intensive a forțelor de producție în actuala etapă, se are în vedere dezvoltarea mai puternică a bazei energetice și de materii prime și înfăptuirea noii revoluții agrare — baza de materii prime și energetice și agricultura fiind considerate sectoare hotărâtoare pentru făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea spre comunism.

Realizarea obiectivelor înscrise în planul național unic pe linia lărgirii bazei proprii de materii prime și energetice, necesită accelerarea dezvoltării industriei extractive, care în cincinalul actual va înregistra un ritm mediu anual de 6%. În extracția țitelului o atenție deosebită se acordă aplicării de noi tehnologii care să asigure creșterea factorului final de recuperare de la 32% în 1980 la 40% în 1985. Se va dezvolta producția de cărbune. Urmează să se pună în exploatare noi zăcăminte de fier, inclusiv cele cu conținut sărac sau situate în condiții grele, precum și de minereuri neferoase.

De o deosebită importanță în acoperirea necesităților naționale este recuperarea și re folosirea tuturor materialelor rezultate din procesul de producție și de consum. Pe această cale, în 1985 se va acoperi 40—50%, iar în unele sectoare chiar peste 50% din necesarul de materiale și materii prime pentru consumul intern. Prin valorificarea materialelor re folosibile, care vor însuma pe întregul cincinal peste 126 mld lei, se va obține o cantitate mai mare decât cea asigurată în industria primară și care va depăși cu mult importul de materii prime și materiale. Prin lărgirea bazei proprii de materii prime și materiale, a organizării la scară industrială a reciclării materialelor re folosibile, se preconizează ca România să își acopere din resurse interne, la finele actualului cincinal, 83% din energia primară consumată, 90—98% din necesarul de cărbuni, cocs metalurgic, laminate și țevi, 80—90% la plumb și zinc, practic integral la aluminiu, cca 80% la fibre și fire textile etc.

Concomitent cu extinderea bazei proprii de materii prime, o direcție importantă de dezvoltare intensivă se concretizează în ridicarea gradului de prelucrare; în 1985

indicele de valorificare a materiilor prime de bază și a energiei va crește cu 35%, mai ales pe seama reducerii consumurilor fizice și a îmbunătățirii structurii sortimentale a produselor ramurilor industriale.

Alături de lărgirea bazei proprii de materii prime și energie, înfăptuirea unei noi revoluții agrare, bazată pe folosirea la maximum a avantajelor ce decurg din existența relațiilor socialiste de producție, constituie o problemă hotărâtoare în dezvoltarea forțelor de producție, a economiei naționale în general. Sub impactul procesului industrializării socialiste și ca urmare a utilizării raționale a principalului mijloc de producție din agricultură — pământul — noua revoluție în agricultură începe cu dezvoltarea și modernizarea puternică a bazei tehnico-materiale a acestei ramuri. Asigurându-se mecanizarea completă a lucrărilor agricole, se vor crea condițiile materiale necesare pentru a apropia gradul de înzestrare tehnico-productivă a muncii din agricultură de cel din industrie — premisă esențială pentru apropierea nivelurilor productivității muncii din aceste două sectoare de bază ale economiei românești — care vor continua și în perspectivă să fie suportul dezvoltării generale a forțelor de producție, ridicării bunăstării materiale și spirituale a poporului. În perspectiva anului 1990 fondurile fixe pe o persoană ocupată în agricultură vor depăși pe cele din industrie, ceea ce va asigura condiții de micșorare substanțială a decalajului între nivelul productivității din industrie și agricultură, apropiind activitatea agricolă de caracteristicile de bază ale celei industriale.

Interdependențele care există între industrie și agricultură ca două ramuri de bază ale economiei naționale determină ca dezvoltarea forțelor de producție în aceste sectoare să aibă un rol hotărâtor în asigurarea și menținerea echilibrului economiei naționale. „Între industrie și agricultură — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — există o strinsă legătură și condiționare reciprocă. Orice subapreciere a unora din aceste principale sectoare economice, orice rămânere în urmă a uneia sau alteia poate provoca disproporții în dezvoltarea economică generală, poate avea repercusiuni negative asupra întregii vieți sociale“. Strategia dezvoltării forțelor de producție în actuala etapă se bazează tocmai pe necesitatea de a asigura o dezvoltare armonioasă a acestor două sectoare de bază ale economiei naționale, consolidând calitativ rolul de ramură conducătoare a industriei, concomitent cu dezvoltarea unei agriculturi moderne, intensive și de înaltă productivitate și competitivitate, între rolul dezvoltării forțelor de producție și caracterul structurii economiei naționale existând o unitate dialectică.

Având în vedere necesitatea încorporării exigențelor revoluției științifice tehnice în dezvoltarea forțelor de producție, în raport de noile restricții și condiții apărute în economia națională și mondială, Congresul al XII-lea și Conferința Națională ale P.C.R. au stabilit, ca direcție hotărâtoare, dezvoltarea și modernizarea ramurilor industriale care asigură trepte superioare de valorificare a potențialului de resurse al țării, concomitent cu restructurarea întregii producții industriale. În această direcție, construcțiile de mașini și prelucrarea metalelor vor asigura

În acest cîncinal 80—85% din utilajele și instalațiile necesare programului de investiții, ceea ce evidențiază rolul de mare însemnătate al acestui domeniu industrial în dezvoltarea potențialului productiv, în progresul economico-social al țării. Aspectele calitative vizează îmbunătățirea structurii domeniului amintit prin creșterea mai rapidă a subramurilor de vîrf, mici consumatoare de materii prime și energie, ale căror produse încorporează muncă complexă de înaltă calificare și tehnologie modernă, fiind de valoare economică ridicată.

O caracteristică esențială a strategiei dezvoltării forțelor de producție în actuala etapă este legată și de aprofundarea procesului de omogenizare a dezvoltării economico-sociale în profil teritorial. Introducerea indicatorului producția globală pe locuitor din industrie, agricultură și alte ramuri productive în planificarea repartizării teritoriale a forțelor de producție și în urmărirea procesului de omogenizare a dezvoltării economice, are menirea de a asigura accelerarea progresului economico-social în zonele și județele mai puțin dezvoltate, creîndu-se o structură industrial-agrară complexă în fiecare din aceste zone. Atîngerea obiectivului Programului-directivă în profil teritorial, de cel puțin 70.000 lei producție globală pe locuitor în fiecare județ, într-o structură preponderent industrial-agrară, va avea ca rezultat echilibrarea mai bună în teritoriu a acestor două ramuri de bază, cu efect de antrenare pozitiv asupra celorlalte ramuri și domenii de activitate. De asemenea, obținerea în fiecare județ a unei populații ocupate — la 1000 locuitori — de cel puțin 400 de persoane, ilustrează creșterea capacității economiei fiecărui județ de a ocupa integral și de a utiliza întreaga populație aptă de muncă.

Dezvoltarea cu caracter intensiv a forțelor materiale de producție antrenează, ca o condiție esențială, ridicarea nivelului de pregătire profesional-științifică și politico-ideologică a întregului personal muncitor, ceea ce înseamnă creșterea rolului învățămîntului, științei și culturii în formarea pentru muncă și viață a celei mai importante forțe de producție — omul. Pe lîngă formarea de cadre de muncitori, tehnicieni, ingineri și maeștri de înaltă competență profesională, școala are rolul de a perfecționa continuu pregătirea celor deja formați, asigurînd o concer-

danță deplină între nivelul tehnic al mijloacelor de producție, exigențele folosirii lor cu maximum de eficiență și calitatea muncii ca o adevărată oglindă a competenței și a răspunderii.

Toate aceste direcții de dezvoltare pe bază intensivă a forțelor de producție formează un sistem unitar, capabil să permită înlăptuirea progresului economico-social rapid și multilateral al societății românești, ridicarea ei pe noi culmi de civilizație și bunăstare. Hotărîtor pentru transpunerea lor în practică este de a asigura o nouă calitate a muncii în toate domeniile vieții economico-sociale, care să se măsoare prin eficiența competitivă la cel mai înalt nivel și, pe această bază, printr-o nouă calitate a dezvoltării forțelor de producție, ca premisă esențială a unui nou salt în progresul și prosperitatea poporului român.

dr. Dumitru CIUCUR
dr. Constantin POPESCU

Întrebări

1. Ce sînt forțele de producție ?
2. Explicați rolul hotărîtor al forțelor de producție în dezvoltarea societății.
3. Prin ce se caracterizează stadiul actual al dezvoltării forțelor de producție în țara noastră ?
4. Care sînt coordonatele strategice ale dezvoltării intensive a forțelor de producție în etapa actuală ?

Bibliografie

1. Nicolae Ceaușescu, Raport la cel de al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român, Editura Politică, București, 1979.
2. Nicolae Ceaușescu, Raport la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, Editura Politică, București, 1982.
3. Nicolae Ceaușescu, Cuvîntare la Ședința comună a Consiliului Național al Agriculturii, Silviculturii și Gospodării Apelor și a Consfătuirii cu activul din industrie și investiții, Scînteia din 9 sept. 1983.

ASIGURAREA BAZEI ENERGETICE ȘI DE MATERII PRIME, CONDIȚIE ESENȚIALĂ A DEZVOLTĂRII ARMONIOASE ÎN RITM SUSȚINUT A ECONOMIEI NAȚIONALE, A ÎNFĂPTUIRII PROGRAMULUI P.C.R. DE EDIFICARE A SOCIETĂȚII SOCIALISTE MULTILATERAL DEZVOLTATE ȘI ÎNAINȚARE A ROMÂNIEI SPRE COMUNISM

În lumina strategiei dezvoltării economico-sociale a țării, dezvoltarea bazei energetice și de materii prime precum și utilizarea judicioasă a resurselor materiale și energetice s-au aflat în permanență în centrul acțiunilor întreprinse de partidul și statul nostru. În ultimii ani, liniile directoare ale politicii noastre energetice, elaborate sub conducerea nemijlocită și cu aportul determinant al secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au fost concretizate într-o serie de documente de maximă importanță pentru orientarea dezvoltării energeticii românești. Obiectivul strategic fundamental îl constituie asigurarea condițiilor ca, în actualul deceniu, România să devină independentă din punctul de vedere al satisfacerii necesarului său de combustibil și energie.

Problema dimensionării optime a consumului de materii prime și în primul rând de materii prime energetice nu este specifică numai țării noastre, ci este o problemă universală având o arie de cuprindere extrem de largă. Astăzi, dezvoltarea tot mai accelerată a economiilor naționale nu poate fi concepută în afara producției materiale, iar în prezent resursele de materii prime sînt limitate ca volum. Pe măsură ce rezervele de resurse ușor explorabile se epuizează, acestea sînt înlocuite în circuitul economic, de resurse mai sărace, mai greu abordabile, resurse ale căror extracții sînt, deseori, mai costisitoare. Importul respectiv este, de asemenea, și el deosebit de costisitor. Dezvoltarea bazei proprii de materii prime, în primul rând a bazei energetice dobîndește astfel o importanță deosebită pentru reducerea dependenței economiei naționale de piața externă, pentru evitarea consecințelor negative pe care le are creșterea prețurilor pe piața mondială de materii prime și combustibili, pentru crearea, deci, a tuturor condițiilor de înlăptuire a programului conceput de dezvoltare și progres.

DEZVOLTAREA BAZEI ENERGETICE ȘI DE MATERII PRIME — ORIENTARE FUNDAMENTALĂ A POLITICII ECONOMICE A PARTIDULUI

În strategia dezvoltării elaborată de partid, una din opțiunile fundamentale a fost și rămîne asigurarea în cantități și în structura necesară a materiilor prime și a resurselor primare de energie. Partidul nostru apreciază că atragerea în circuitul economic a resurselor energetice și de materii prime interne și valorificarea lor superioară reprezintă unul dintre cei mai importanți factori ai înlăptuirii politicii de industrializare socialistă a țării și de

dezvoltare puternică a bazei tehnico-materiale a societății. Înlăptuirea obiectivelor de creștere economică, în special după Congresul al IX-lea al P.C.R., a avut la bază, între altele, preocupările pentru asigurarea unei temeinice baze energetice și de materii prime (tabelul nr. 1).

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului a anticipat problemele din economia mondială, inițiind elaborarea unei strategii de largă perspectivă în direcția intensificării eforturilor pentru identificarea, exploatarea rațională și valorificarea superioară a resurselor proprii de materii prime, combustibili și energie și pentru reducerea dependenței de piața externă. Din această perspectivă se reflectă limpede că măsurile preconizate în planurile și programele adoptate pînă în prezent nu reprezintă simple modificări și adaptări la situațiile conjuncturale, ci au dobîndit valențele unei strategii unitare vizînd utilizarea rațională a patrimoniului național de resurse, pentru ca economia noastră să se poată dezvolta în continuare în ritmuri susținute. În acest sens putem menționa faptul că încă la cel de-al IX-lea Congres al

Tabelul nr. 1
Producția principalelor resurse minerale,
energetice și de materii prime

	U.M.	1965	1975	1981
Energia electrică	mil. kWh	17215	53721	70138
Energia termică *)	mil. Gcal	...	128892	173375
Cărbune extras	mii t.	12100	29385	39564
Cocs metalurgic	mii t.	1135	2277	2933
Țiței extras	mii t.	12571	14590	11644
Gaz metan extras	mil mc	13038	27001	29262
Minereuri de fier	mii t.	2479	3065	2304
Fontă	mii t.	2019	6602	8857
Oțel	mii t.	3426	9549	13025
Aluminiu	mii t.	9	216	261
Plumb	tone	35618	38875	40665
Cupru nerafinat				
de convertizor	tone	18303	42684	39450

*) cuprinde și energia termică utilizată pentru producerea energiei electrice în termocentrale

Sursa: Date preluate din Anuarul statistic al R.S.R. pe 1982, D.C.S., București, 1982.

P.C.R., secretarul general al partidului tovarăşul Nicolae Ceauşescu sublinia că „experienţa noastră arată că ritmurile susţinute de dezvoltare economică depind în măsură însemnată de valorificarea raţională a resurselor ţării, în funcţie de necesităţile imediate şi de perspectivă”.

Alături de acţiunile de amplificare a bazei energetice şi de materii prime, principalul factor în asigurarea necesarului intern respectiv îl reprezintă economisirea acestora, în condiţiile dezvoltării economice pe coordonatele prefigurate în documentele Congresului al XII-lea al P.C.R. şi ale Conferinţei Naţionale din decembrie 1982.

Este clar că, în condiţiile agravării continue a crizei economice mondiale, menţinerea unor ritmuri înalte de dezvoltare economică poate fi realizată numai punând un accent deosebit pe acţiunile în direcţia asigurării cu materii prime şi resurse energetice din surse proprii, pe economisirea materialelor şi energiei, precum şi pe intensificarea acţiunilor de recuperare şi refolosire a materialelor, pieselor şi subsansamblelor.

CĂI FUNDAMENTALE DE ACŢIUNE

Cîteva coordonate în acest sens sînt semnificative. În scopul materializării acestor linii strategice fundamentale pentru dezvoltarea economiei româneşti în actuala perioadă, potrivit programelor şi măsurilor adoptate de conducerea de partid la Conferinţa Naţională, este necesar să acţioneze în primul rînd factorii intensivi, ca de exemplu îmbunătăţirea în continuare a coeficientului de scoatere a metalului în producţia de laminate, care în anul 1985 se prevede să ajungă la 80%. Să menţionăm în acest sens că Hotărîrile Conferinţei Naţionale a partidului din decembrie 1982 cuprind un ansamblu de măsuri capabile să asigure valorificarea completă şi creşterea fondului naţional de substanţe minerale utile şi în primul rînd de metal, acţiuni care permit acoperirea în cea mai mare parte a necesarului de materii prime minerale din resurse proprii.

În cincinalul 1981—1985, comparativ cu nivelul înregistrat în anul 1980, indicii de valorificare a materialelor prime, materialelor, combustibilului şi energiei urmează să crească cu 35% (calculat pe baza producţiei marfă). Va creşte semnificativ ponderea produselor care încorporează concepţiile tehnologice modernă, produse realizate în condiţiile utilizării unei manopere de înaltă complexitate. De asemenea, se vor adopta normative de valorificare a tonnei de materii prime la export, urmărindu-se stimularea mai puternică a produselor care realizează un însemnat aport valutar.

În privinţa extracţiei şi valorificării minereurilor deja exploataabile se are în vedere ca prin acţiunile viitoare să se realizeze extragerea tuturor substanţelor utile existente în subteran şi introducerea mai accentuată în circuitul economic a zăcămintelor minerale cu conţinuturi mai sărace. În această direcţie, un rol deosebit revine cercetării fundamentale din sectorul geologic, urmărindu-se cercetarea amănunţită a tuturor zonelor ţării, utilizînd cele mai moderne mijloace de investigaţie în scopul micşorării duratei cercetării şi găsirii soluţiilor tehnologice, pentru trecerea într-un ritm cît mai scurt la exploatarea resurselor identificate.

În privinţa promovării unei politici ferme de gospodărire raţională a materialelor prime şi de recuperare a acestora, documentele adoptate la Conferinţa Naţională prevăd dezvoltarea în continuare, în ritmuri înalte, a sectoarelor purtătoare de progres tehnic, ridicarea gradului de tehnicitate a tuturor ramurilor industriale, intensificarea procesului de restructurare a industriei, punîndu-se un accent mai mare pe sectoarele mici consumatoare de energie şi de materii prime, pe o valorificare superioară a resurselor materiale şi de forţă de muncă.

În direcţia gospodăririi raţionale a materialelor prime, un rol însemnat revine creşterii tehnicităţii şi economicităţii produsului prin reproiectarea acestuia. Activitatea desfăşurată în acest sens trebuie astfel direcţionată încît reducerea consumurilor materiale şi energetice să fie însoţită de miniaturizarea produselor, de înlocuirea materialelor prime şi materialelor deficitare, de sporirea performanţelor tehnice ale produsului. Acţiunea de reducere a consumurilor materiale şi energetice, ca obiectiv prioritar în activitatea de reproiectare a produselor, are în vedere faptul că în ţara noastră consumurile specifice realizate pe unitatea de produs sînt în majoritatea cazurilor superioare faţă de consumurile la produse similare obţinute în ţări cu economie dezvoltată.

Alături de reproiectarea produselor, reproiectarea tehnologiilor constituie o altă cale eficientă de reducere a consumurilor specifice. Reproiectarea tehnologiilor trebuie concepută astfel încît accentul principal să se pună pe tehnologiile din ramurile mari consumatoare de materii prime şi energie, ca de exemplu, chimia, metalurgia feruoasă şi neferoasă, construcţiile de maşini, materialele de construcţii etc. Reproiectarea tehnologiilor în scopul diminuării cantităţii de energie şi de materii prime, înglobate în produse este cu atît mai justificată cu cît exportul produselor acestor ramuri are o tendinţă de creştere, el puţinindu-se, uneori, transformarea într-un export mascat de energie.

Una din principalele căi de lărgire a bazei proprii de materii prime o reprezintă recuperarea şi reciclarea resurselor utilizate în procesele productive. Pe baza unor analize profund ştiinţifice, s-a formulat cu claritate orientarea potrivit căreia recuperarea şi valorificarea superioară a resurselor refoleabile precum şi recondiţionarea pieselor sînt considerate ca principale mijloace de economisire de energie şi muncă socială.

În acest sens putem menţiona că în documentele Congresului al XII-lea şi ale Conferinţei Naţionale se prevede ca în anul 1985 să se asigure, pe această cale, acoperirea necesarului intern în proporţie de aproximativ 40% la fier, 41% la cupru, 40% la plumb, 44% la fire şi fibre textile, 50% la produse prelucrate din polietilenă, 44% la anvelope, 41% la uleiuri minerale uzate, 50% la materiale fibrocelulare şi maculatură, 60% pentru plăci aglomerate şi fibrolemnose, 90% din necesarul de ambalaje din sticlă, aproximativ 95% la cele din lemn. Unele studii finalizate pînă în prezent în cadrul Institutului de economie industrială estimează că în actualul cincinal din anumite bunuri de folosinţă îndelungată ce au fost sau urmează a fi scoase din uz (frigidere, televizoare, aparate de radio, acumulate auto) prin intermediul reciclării

pot fi reintroduse în circuitul economic peste 860 tone cupru, 520 tone laminate de alamă, 1200 tone aluminiu, 460 tone cositor, 130 tone staniu, 3 tone argint, 5 500 tone materiale plastice, 92 tone bronz, 12 700 tone fier și 12 500 tone plumb.

În fapt, cu cât crește ponderea materialelor reciclate în consumul național de resurse cu atât efortul valutar pentru procurarea din import va scădea și resursele proprii vor fi mai bine protejate. La finele acestui cincinal, ca urmare a extinderii și perfecționării activității de reciclare, vom putea evidenția un grad de autonomie economică în asigurarea bazei de materii prime și energie mult îmbunătățit față de realizările înregistrate în 1980.

O latură fundamentală, cu implicații multiple în sfera valorificării eficiente a resurselor materiale și energetice se regăsește în înfăptuirea unor schimbări semnificative în domeniul calității produselor. În condițiile unor consumuri normale, ridicarea calității produselor reprezintă condiția esențială în realizarea unui export eficient, apt să asigure și necesarul de materii prime deficitar prin import. De asemenea, un rol hotărâtor în asigurarea bazei energetice și de materii prime îl are pregătirea profesională a tuturor oamenilor muncii, necesară pentru materializarea în mod superior a tuturor acțiunilor și măsurilor menționate. Calitatea factorului uman deține — este și se poate de împede — un rol esențial, hotărâtor în vasta acțiune de valorificare eficientă a resurselor patrimoniului național și de dezvoltare armonioasă, în ritm susținut, a economiei naționale.

MUTAȚII STRUCTURALE ÎN PRODUCȚIA DE ENERGIE ȘI DEZVOLTAREA BAZEI ENERGETICE A ȚĂRII

În cadrul procesului de formare a unei economii moderne, capabilă să elimine decalajele economice care despart țara noastră de țările industrializate, o atenție deosebită s-a acordat și se acordă în continuare dezvoltării sistemului energetic, în general, și a sistemului electroenergetic în special. Sistemului energetic îi revine sarcina de a valorifica eficient toate resursele de energie de care dispunem la un moment dat. Transpunerea în fapt a acestei sarcini se reflectă prin creșterea volumului de resurse energetice din producția internă, perfecționarea sistemului electroenergetic național și reducerea consumului de energie în toate ramurile economiei naționale.

Datorită numeroaselor avantaje pe care energia electrică le deține în comparație cu principalii purtători de energie primară, în ultimii ani se constată o tendință de creștere a consumului acestui purtător energetic, atât datorită reprofiliării unor procese din industrie sau din activitatea socială (în sensul utilizării energiei electrice în locul combustibililor clasici), cât și datorită extinderii gamei de utilizare finală ale energiei electrice față de ceilalți vectori energetici. Toate acestea au condus la o creștere mai semnificativă a consumului de energie electrică în comparație cu consumul total de energie primară.

Dezvoltarea ramurii producătoare de energie electrică și termică a ținut seama atât de situația purtătorilor de energie primară, ce au putut fi aleși pentru producerea energiei electrice și termice, cât și de mărirea mijloacelor

materiale și financiare necesare pentru realizarea obiectivelor energetice. Acest fapt a făcut ca în prima perioadă de dezvoltare a sistemului energetic, pentru a se putea face față ritmului ridicat de creștere a consumului de energie electrică să se realizeze termocentrale funcționând pe hidrocarburi (deoarece aceste centrale electrice puteau fi realizate într-un timp relativ scurt și cu eforturi financiare mai reduse). Treptat însă, pe măsura consolidării sistemului energetic s-a trecut la realizarea unor importante programe energetice, ce s-au materializat atât prin construcția unor importante centrale termoelectrice funcționând pe lignit, cât și prin amenajarea într-o proporție semnificativă a potențialului hidroenergetic al țării. În consecință, structura producției de energie electrică pe principalii purtători de energie primară a suferit mutații semnificative. Astfel, dacă în 1960 producția centralelor hidroelectrice a fost de aproximativ 2770 GWh, în 1982 acestea au produs peste 11760 GWh. Concomitent, a crescut și producția de energie a termocentralelor funcționând pe cărbune, de la 1025 GWh în 1960, la peste 17380 GWh în 1982.

Caracteristica principală a modificărilor preconizate a se realiza în actualul cincinal și în cincinalul următor în structura producției de energie este constituie limitarea la minimum a consumului de hidrocarburi în scopuri energetice și utilizarea într-o măsură mult mai mare a celorlalte categorii de resurse energetice ale țării, accentul punându-se pe: intensificarea utilizării combustibililor solizi; valorificarea într-o măsură cât mai mare a potențialului hidroenergetic al țării; dezvoltarea energiei nucleare; reintroducerea într-o măsură mai mare a resurselor energetice secundare în circuitul economic și sporirea aportului pe care sursele noi le vor aduce în balanța energetică. Drept urmare, până la finele acestui deceniu se vor înregistra modificări semnificative în producția internă de energie electrică livrată din centralele Ministerului Energiei Electrice (tabelul 2).

Actualul plan cincinal prevede ca ponderea anuală a participării resurselor interne de energie primară în aco-

Tabelul nr. 2
Evoluția structurii producției de energie electrică în deceniul 1981—1990 în centralele Ministerului Energiei Electrice

	— în procente —		
	1981	1985	1990
Producția de energie electrică în centralele M.E.E.			
din care :	100	100	100
— pe bază de cărbune	26,4	46,3	42,9
— în hidrocentrale	19,0	21,6	24,7
— în centrale nucleare-electrice	—	—	22,5
— pe bază de hidrocarburi	52,7	29,7	5,4
— pe bază de resurse energetice secundare și surse noi	1,9	2,4	4,5

perirea consumului intern să se situeze la aproximativ 81%, în condițiile în care consumul intern de energie primară va înregistra în 1985 o creștere de 25% față de realizările din 1980. Pentru satisfacerea cerințelor sporite ale economiei naționale, producția de cărbune urmează să înregistreze în actualul cincinal cea mai semnificativă creștere, de peste 2 ori.

În scopul asigurării condițiilor pentru creșterea accentuată a producției de cărbune se află în faze finale de execuție importante lucrări menite a asigura creșterea capacităților de extracție din cariere. Astfel, volumul de descoperit de urmează a se realiza în bazinul Gorj va fi în 1985 de peste 3,6 ori mai mare decât cel din 1981. În vederea realizării amplului program energetic, în actualul cincinal se acordă o atenție deosebită activității de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică. În domeniul exploatarei cărbunelui, cercetările actuale se concentrează asupra: valorificării rezervelor de huiă immobilizate în pilierii de protecție; extinderii tehnologiilor de extracție din abataje dotate cu complexe mecanizate; perfecționării tehnologiilor de extracție și promovarea, dacă condițiile de zăcămint o permit, a gazeificării subterane etc.

Datorită intensificării lucrărilor de cercetare geologică se vor asigura noi rezerve capabile a compensa actualele consumuri, precum și pregătirea pentru introducerea în circuitul economic a noi perimetre productive.

Dezvoltarea energeticii viitoare va ține seama de situația purtătorilor de energie primară, respectiv de cei care pot fi alocați pentru producerea energiei electrice și termice. Noile obiective energetice urmăresc să valorifice cât mai rațional și eficient resursele energetice interne, disponibilizând hidrocarburile pentru alte ramuri economice. Acest fapt va genera construirea noilor obiective energetice pe cărbune inferior în paralel cu intensificarea realizării de centrale hidroelectrice pe râurile interioare. Concomitent se va amplifica și activitatea de cercetare pentru introducerea în circuitul economic a unor noi surse de energie, inclusiv a energiei nucleare.

Concret, în actualul cincinal puterea instalată în hidrocentrale urmează să crească cu peste 2 500 MW, iar în cincinalul viitor cu încă 3 600 MW. Se vor realiza importante obiective hidroenergetice la Porțile de Fier II și pe râurile interioare Olt, Sebeș, Râul Mare, Cerna, Bistrița, Siret. În cursul acestui deceniu se vor realiza primele unități electronucleare, urmînd ca în anul 1990 să avem în funcțiune o putere instalată de 4 500 MW în centralele nucleare. Prima centrală nucleară se va realiza la Cernavodă, centrala fiind echipată cu 5 grupuri de câte 680 MW. O altă puternică unitate nucleare-electrică se va realiza în Moldova, unde vor fi puse în funcțiune 3 grupuri de 1 000 MW fiecare. Se preconizează realizarea și a celei de a treia unități nucleare în centrul Transilvaniei, avînd o structură similară cu cea de la Cernavodă. În contextul general al atragerii în circuitul economic și al valorificării tuturor resurselor energetice disponibile trebuie privită și utilizarea surselor combustibile în cadrul noului obiectiv termoelectric de la Anina.

Asigurarea bazei energetice și de materii prime în cadrul general de dezvoltare și modernizare a economiei naționale creează premise importante pentru dezvoltarea armonioasă a economiei naționale în ritm susținut și permit îndeplinirea obiectivelor politice de ridicare permanentă a calității vieții poporului și de îndeplinire a programului P.C.R. de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate. Din această perspectivă, o importantă latură a muncii organizatorice și politico-educative a organelor și organizațiilor de partid o constituie creșterea răspunderii pentru realizarea exemplară a sarcinilor de valorificare superioară a resurselor materiale și energetice, de economisire și de eliminarea risipei indiferent de forma sa de manifestare.

În aceste condiții, stimularea inițiativei muncitorești, generalizarea experienței înaintate și ridicarea continuă a pregătirii profesionale și a conștiinței constituie tot atîtea direcții majore care vor permite formarea unei atitudini de bun gospodar la toți oamenii muncii și de folosire eficientă a tuturor resurselor materiale și energetice, în condițiile edificării societății socialiste multilateral dezvoltate și ale înaintării României spre comunism.

ing. ec. Ștefan RĂGĂLIE

Întrebări

1. Menționați principalele orientări și sarcini stabilite de Congresul al XII-lea și de Conferința Națională ale P.C.R. în privința dezvoltării bazei de materii prime minerale și energetice precum și valorificarea lor superioară.
2. Care sînt principalele modificări ce se vor produce în structura bazei energetice și în producția de energie din țara noastră în perspectiva anului 1990 ?
3. Menționați unele posibilități, proprii unității în care vă desfășurați activitatea, privind valorificarea mai bună a materiilor prime și a materialelor, economisirea energiei și pentru recuperarea resurselor refolosibile.

Bibliografie

- Nicolae Ceaușescu, Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român, Editura Politică, București, 1979.
- Nicolae Ceaușescu — Raport prezentat la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, 16—18 decembrie 1982, Editura Politică, București 1982.
- Nicolae Ceaușescu, Cuvîntare la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R. cu cadre de conducere, specialiști și muncitori din industria minieră și geologie, Editura Politică, București 1983, sau „Scîntela”, 30 ianuarie 1983.
- Nicolae Ceaușescu — Cuvîntare la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român, 7—8 octombrie 1982, Editura Politică, București, 1982.

CONCEPȚIA PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN, A TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU, DESPRE NECESITATEA DEPĂȘIRII CRIZEI ECONOMICE INTERNAȚIONALE PRINTR-O LARGĂ COLABORARE ÎNTRE TOATE STATELE, FĂRĂ DEOSEBIRE DE ORÎNDUIRE SOCIALĂ

Evaluarea corectă a situației economice și politice a lumii actuale, a evoluției raporturilor de forțe pe plan mondial are o importanță deosebită pentru orientarea strategiei și tacticii dezvoltării oricărei țări. Se cuvine să subliniem de la început contribuția de inestimabilă valoare teoretică și practică pe care președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu a adus-o prin definirea trăsăturilor caracteristice ale epocii contemporane.

„În viața internațională — arată secretarul general al partidului nostru — se confruntă astăzi două tendințe diametral opuse: pe de o parte, politica imperialistă de forță și dictat, de menținere și reimpărțire a zonelor de influență, de accentuare a cursei înarmărilor, pe de altă parte, orientarea tot mai puternică spre o politică nouă care să pună capăt folosirii și amenințării cu forța, dictatului, zonelor de influență, cursei înarmărilor, să asigure dezvoltarea independentă a popoarelor, colaborarea lor bazată pe principiile egalității, respectului independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne”. Este bine cunoscută poziția țării noastre în această privință, contribuția deosebită pe care o aduce la lupta popoarelor pentru pace și înțelegere, pentru încetarea conflictelor armate și a cursei înarmărilor, pentru oprirea amplasării de noi arme nucleare în Europa, pentru înfăptuirea unei noi ordini economice și politice mondiale.

De o importanță primordială pentru dezvoltarea economico-socială a țării noastre este și faptul că președintele României a sesizat cu realism și clarviziune amploarea și profunzimea fenomenelor crizei economice mondiale. Încă din momentul declanșării primelor simptome ale crizei, când în alte țări socialiste criza era considerată drept atribut exclusiv al capitalismului, președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a apreciat cu luciditate faptul că datorită interdependențelor economice dintre statele lumii, evitarea de către o țară sau alta a efectelor perturbărilor de pe piața mondială nu mai este posibilă și că depășirea crizei economice mondiale nu este posibilă decât printr-o strânsă colaborare a tuturor statelor indiferent de orînduirea lor socială.

Așa cum se știe, evoluția ulterioară a evenimentelor a confirmat pe deplin aceste previziuni realiste. În proporții diferite și în etape deosebite, în toate statele lumii consecințele crizei s-au reflectat în reducerea producției industriale, în folosirea incompletă a capacităților de producție și a forței de muncă, în scăderea volumului și a valorii comerțului mondial.

Repetatele majorări ale prețului petrolului pe piața mondială, oscilațiile bruște ale prețurilor la materiile prime, ratele înalte ale inflației, ratele înalte ale dobânzilor, încetinirea creșterii economice, înregistrarea unor ritmuri de creștere stagnante ori chiar negative în 1981 și 1982, stagnarea manifestată în comerțul mondial au avut drept urmare formarea unor deficite ale balanțelor de plăți curente, în special în cazul țărilor în curs de dezvoltare neexportatoare de petrol. Deficitele balanțelor de plăți curente au condus la acumularea unor uriașe datorii externe ale țărilor în curs de dezvoltare. Fiind nevoite să achiziționeze produse prelucrate și servicii, țările în curs de dezvoltare au recurs la credite occidentale pe termen mediu sau lung. Încasările acestor țări din exporturi s-au diminuat continuu pe fundalul stagnării generale a comerțului mondial. Și astfel, treptat, datoria externă a statelor în curs de dezvoltare și a țărilor socialiste a ajuns la niveluri ridicate. Într-un studiu asupra situației economice a Europei în 1981, studiu elaborat de organismele O.N.U., se menționa că datoria externă a țărilor socialiste europene față de statele capitaliste a ajuns în 1981 la circa 80 miliarde dolari, de la 16,2 miliarde dolari cât era în 1974. Datoria externă a țărilor în curs de dezvoltare s-a majorat de la 142 miliarde în 1974 la 628 miliarde dolari la sfârșitul anului 1982. Datorită creșterii fără precedent a nivelului nominal al dobânzilor în 1982, numai serviciul datoriei externe (plata dobânzilor) a costat țările în curs de dezvoltare 130 miliarde dolari.

NATURA ȘI CARACTERISTICILE CRIZEI

Actuala criză economică mondială se consideră, în mod general, că a debutat în 1973, ca urmare a crizei petrolului (creșterea bruscă și repetată a prețului petrolului). Inițial s-a apreciat că este vorba de o criză energetică cu efecte limitate în timp și spațiu. Dar studii mai aprofundate elaborate ulterior au demonstrat că, în realitate, criza petrolului a avut efectul picăturii care a făcut să se reverse paharul leșind din faza refacerii postbelice și a creșterii economice consecutive pe o perioadă de două decenii, emenirea se confruntă tot mai mult cu dificultăți de natură să influențeze structurile economice: tendința de epuizare a unor resurse minerale economic exploatabile, agravarea poluării mediului, necorelarea dintre creșterea demografică și cea a producției agroalimentare, adîncirea decalajelor economice etc., etc.

Intrucit deceniul șapte al secolului nostru a îndeplinit rolul de placă turnantă de la o etapă la alta a revoluției industriale, o perioadă în care criza mondială și-a pus amprenta asupra ansamblului economiei mondiale, analiza mutațiilor declanșate în această perioadă este deosebit de utilă pentru înțelegerea naturii și caracteristicilor crizei și, mai ales, pentru stimularea reflexului de adaptare la noile restricții și tendințe.

Printre mutațiile caracteristice deceniului șapte menționăm, în primul rând, încetinirea creșterii în toate țările (evident în proporții variabile), transformarea structurală a cererii de produse manufacturate și buiversarea monetară agravată de șocul petrolifer.

RESTRINGERI ȘI DINAMICI

Numeroase studii apreciază că principalul fenomen de criză ar consta în „brusca” mutație a cererii mondiale, mutație care a intervenit la sfârșitul anilor șazeci; declinul industriilor metalice tradiționale, siderurgică-electromecanică, grea, ce pare să marcheze sfârșitul celei de-a doua revoluții industriale, în timp ce avântul industriei electronice poate fi perceput ca primul semn al revoluției ce se va dezvolta în viitoarele decenii.

Lucrul acesta este demonstrat de faptul că încă din 1969 s-a remarcat reducerea cererii de produse metalurgice, reducere accentuată apoi de criza energetică, ajungându-se ca produsele siderurgice și metalurgice să scadă cu circa 30%, iar cele ale industriei electromecanice (ale transformării metalelor, inclusiv materialul de transport) să se reducă cu 24%.

Subgrupele de produse electromecanice au cunoscut evoluții foarte diferite: subgrupa materiale de transport a scăzut cu 21% încă înainte de 1973, iar mașinile și agregatele mecanice cu 25%; subramura mașini și aparate electrice care a fost mai puțin influențată înainte de 1973, a suportat după aceea o scădere de amplitudine de 28%. Spre deosebire de aceste domenii, impactul crizei a fost radical diferit pentru produsele industriei electronice. Înscriindu-se în restricțiile crizei — antrenând consumuri de materii prime și energie reduse — produsele industriei electronice (componenta electronică, mașini de birou, material informatic, material de telecomunicații, produse electronice pentru marele public), au cunoscut o dinamică pronunțată. Astfel că paralel cu restrângerea domeniilor industriei grele, metalurgice, are loc extinderea impetuoasă a produselor electronice.

Scăderi importante ale cererii și, în consecință, ale producției au cunoscut, de asemenea, sub impactul crizei, și produsele chimice (—24%), lemn, hîrtie, produse diverse (—23%). O altă ramură afectată încă înainte de criza petroliferă a fost cea a materialelor de construcții, care a fost determinată de reducerea ritmului investițiilor. Singura ramură care a fost mai puțin atinsă de criză a fost cea a industriei alimentare, aceasta intrucit produsele respective răspund nevoilor celor mai elementare. În același timp, cererea acestor produse a cunoscut o creștere în țările în curs de dezvoltare în condițiile creșterii demografice.

Analiza evoluției cererii mondiale pentru produsele diferitelor ramuri în condițiile crizei face posibilă desprin-

derea unor concluzii cu caracter mai general referitoare la natura și caracterul crizei. Se remarcă faptul că printre cauzele modificărilor cererii detectate încă din 1970, unele sînt consecințe ale unor disfuncțiuni ale relațiilor economice internaționale — perturbări monetare, dezechilibre comerciale, fluctuații ale prețurilor materiilor prime, petrolului îndeosebi etc. Tot mai frecvent se apreciază însă faptul că componenta tehnologică a crizei economice mondiale a fost subestimată pînă acum și insuficient analizată.

Se apreciază, astfel, că tehnica și tehnologia generalizate în perioada postbelică în întreaga lume pe care s-a bazat creșterea de tip liniar care a fost relativ constantă timp de două decenii, prin efectele lor neluate în calcul au atins limitele de toleranță ale echilibrelor mediului înconjurător. Mari consumatori de materii prime și energie, tehnologiile respective au antrenat consumuri de materii prime neregenerabile tot mai mari, apropiind momentul epuizării lor. Concomitent cu aceasta, tehnologiile respective, gigantismul industrial, au dus la o mare risipă de resurse materiale și energetice, la deversarea în ape și atmosferă a unor cantități de reziduuri ce perturbă echilibrele naturii cu riscul declanșării unor modificări de climă deosebit de grave.

Dezvăluirea limitelor tehnologiilor actuale, apariția noilor restricții referitoare la resurse și la cerințele mediului au declanșat în întreaga lume o profundă criză a structurilor economice, a condus la restrîngerea drastică a activității din numeroase domenii industriale și la impulsionarea unor domenii noi, la demararea unei noi revoluții industriale.

Unele cercetări apreciază că prima revoluție industrială din secolele XVIII și XIX a fost bazată pe patru sectoare: cărbune, mașini cu abur, calea ferată, textile. A doua, evidentă în primele două treimi ale secolului XX, a fost impulsionată de sectoarele: petrolier, electromecanic, automobile, chimie. Produsele ce și-au vădit forța de extindere în perioada crizei actuale sînt considerate elementele de avangardă ale revoluției viitoare bazată pe: energii noi, electronică, telematică, biochimie.

Se consideră că perioada actuală nu ar putea fi caracterizată de o creștere încetinită ci, mai mult, ca o fază de tranziție în cadrul căreia unele domenii de activitate se restrîng în timp ce altele înregistrează evoluții susținute pe baze diferite, încorporînd mai multă „materie cenușie” și mai puține materii prime. În această ipoteză, electronica este chemată să restructureze în profunzime ansamblul structurilor industriale pe ramuri și pe produse, să permită intrarea în noua revoluție industrială determinată de revoluția tehnico-științifică actuală.

Evoluția istorică a omenirii a fost punctată de crize energetice, de numeroase crize ale sistemelor economico-sociale, unele din aceste crize s-au declanșat în anumite zone și s-au răspîndit (mai mult ori mai puțin), mai curînd ori mai tîrziu, în alte părți ale Terrei, altele au fost localizate la anumite țări ori continente. Ceea ce aduce nou actuala criză economică mondială este faptul că simptomele ei se resimt concomitent pe toate meridianele și paralelele, că influențează condițiile de viață ale tuturor popoarelor.

Lucrul acesta a fost determinat de relativa generalizare a modelului industrial de dezvoltare, a civilizației industriale cu tipul actual de tehnologii de producție, transport, comunicații, cu structurile, mecanismele și instituțiile sale (mai mult sau mai puțin asemănătoare în toate țările), ceea ce a condus la obținerea unor progrese incontestabile în dezvoltarea forțelor de producție dar și la apariția unor contradicții nebanuite și nedorite. În același timp trebuie să ținem seama că adincirea fără precedent a interdependențelor economice dintre state a făcut ca dereglările structurale, disfuncționalitatea unor mecanisme economice naționale să producă reacții în lanț în toate filierele economiei mondiale.

Trebuie, totodată, subliniat faptul că aspirația spre dezvoltare economică independentă a tuturor statelor lumii a intrat în contradicție cu sistemul instituțional comercial și financiar mondial constituit în ultimele două secole și bazat pe o ordine economică și politică inechitabilă. În competiția pentru adaptarea la restricțiile crizei economice mondiale, statele industrial dezvoltate beneficiază de avantajul unui puternic potențial de cercetare-dezvoltare și de superioritate netă în privința dotării cu capital. Aceste avantaje, precum și faptul că în instituțiile financiare internaționale statele industrial dezvoltate dețin poziții importante, au făcut să se manifeste o tendință de aruncare a poverii și dificultăților crizei pe seama celor mai slabi, a țărilor în curs de dezvoltare. Accentuarea politicilor protecționiste, ascuțirea concurenței, manevrarea prețurilor și dobinzilor și multe alte mijloace economice și extraeconomice creează dificultăți incommensurabile pentru țările angajate în plin proces de dezvoltare economică.

Criza economică mondială a ridicat în fața tuturor statelor probleme referitoare la adaptarea structurilor economice, la noile cerințe, problema conceperii unor modele de dezvoltare economică corespunzătoare potențialului propriu de resurse naturale și umane și care să le înscrie în noile tendințe ale diviziunii internaționale a muncii. O preocupare constantă pentru toate țările lumii în perioada actuală este aceea de a-și asigura — pe cât posibil — independența energetică și autoaprovizionarea cu resurse agroalimentare, de a reduce tot mai mult dependența de importuri.

VALORIFICAREA SUPERIOARĂ A POSIBILITĂȚILOR PROPRII DE DEZVOLTARE

Politica economică a României socialiste, bazată pe o înțelegere lucidă a realităților contemporane, pe o analiză temeinică a posibilităților proprii de dezvoltare, urmărește să asigure o adaptare cât mai rapidă la cerințele decurgând din conjunctura economică mondială, astfel încât să se realizeze pași hotărâtori de la calea extensivă la cea intensivă de dezvoltare, asigurându-se o sporire pe toate planurile a calității și eficienței economice.

Prevederile planului cincinal și ale programelor speciale aprobate de Conferința Națională a P.C.R. din 1982 urmăresc realizarea unor noi proporții și a unui nou echilibru în economie, care să permită eliminarea unor disproporții și contradicții, să contribuie la restructurarea activității cerute de noile politici în domeniul energiei și al utilizării mai eficiente a unor materii prime și materiale deficitare. Unul din obiectivele prioritare ale etapei actuale îl con-

stituie lărgirea bazei de materii prime, sporirea gradului de asigurare din resurse interne a necesităților economiei naționale și reducerea substanțială a importurilor. În acest scop s-au stabilit măsuri de intensificare a activității de descoperire și punere în valoare a noi zăcăminte de substanțe minerale utile, inclusiv a minereurilor mai sărace, a accentuării ritmului de creștere a industriei extractive (cărbune, petrol, gaze) etc. Realizarea acestor măsuri, concomitent cu aplicarea unui regim sever de economisire a petrolului și gazelor, a tuturor combustibililor și energiei electrice, urmăresc asigurarea independenței energetice a țării pînă la finele cincinalului.

O importanță deosebită o are, de asemenea, continuarea procesului de restructurare a industriei prin creșterea prioritară a ramurilor de prelucrare avansată, prin crearea de produse de mare tehnicitate cu consumuri energetice reduse. În perioada 1981—1990, procesul de restructurare industrială se va intensifica, dezvoltându-se cu prioritate ramurile de vîrf, care încorporează concepția tehnologică avansată și manoperă înalt calificată, precum și sectoarele ce consumă cantități reduse de materii prime și energie. O contribuție deosebită la eforturile de adaptare a economiei naționale românești la restricțiile crizei este chemată să aducă agricultura. Noua revoluție din agricultură, prin utilizarea mai amplă a progreselor tehnico-stiințifice, prin ridicarea la un nivel calitativ superior a întregii activități este menită să contribuie mai intens la asigurarea aprovizionării cu materii prime industriale și la satisfacerea cerințelor de produse agroalimentare ale populației.

Restructurarea industriei noastre, cu toate dificultățile de ordin economic, social, tehnic pe care le implică, creșterea gradului ei de adaptabilitate decurg din nevoia imperioasă de a participa mai intens la circuitul de valori materiale de pe plan mondial și din necesitatea de a produce cele necesare dotării și reutilizării ramurilor economiei naționale, renunțându-se la importuri pînă la limita rațional stabilită prin planul național unic de dezvoltare economic-socială.

Noile priorități și orientări ale economiei naționale răspund unei necesități obiective de adaptare la rigorile crizei economice mondiale. Evident, eforturile de adaptare implică sacrificii de moment, dar ele sînt singure în măsură să evite rămînerea în urmă, să permită înscrierea economiei pe o linie ascendentă, de progres economico-social. Conștiința necesității de supraviețuire economică în condițiile accentuării concurenței de pe piața mondială, înțelegerea dificultăților economice cu care se confruntă întreaga omenire în momentul de față este de natură să impulsioneze eforturile generale pentru ridicarea economiei românești pe noi trepte de progres și civilizație. Ansamblul de măsuri economice, de perfecționare a mecanismului economico-financiar, de întărire a autogestiei economico-financiare, de lărgire a democratismului economic urmăresc tocmai să asigure o corelare a eforturilor întregului nostru popor pentru realizarea unei noi calități a muncii, pentru creșterea eficienței și competitivității produselor noastre, pentru ridicarea nivelului de trai.

Înțelegerea corectă a situației economiei mondiale, a raporturilor de forțe de pe plan mondial contribuie la stimularea spiritului de răspundere față de muncă, al răspunderii față de destinul economic al țării noastre care

depinde de medul în care fiecare la locul său de muncă își îndeplinește misiunea revoluționară de a da produse de înaltă calitate, de a economisi resursele materiale și energetice, de a contribui la creșterea competitivității produselor românești pe piața mondială.

dr. Maria D. POPESCU

Întrebări

1. În ce constă contribuția președintelui României la definirea epocii contemporane și a crizei economice mondiale?
2. Care sînt trăsăturile caracteristice ale crizei?
3. Care sînt noile priorități în structurarea ramurilor economice?
4. Ce măsuri s-au adoptat în întreprinderea în care lucrați pentru evitarea efectelor crizei economice mondiale, pentru îmbunătățirea performanțelor calitative și de competitivitate ale produselor pe care le realizați?

Bibliografie

Nicolae Ceaușescu, Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român, Editura Politică, București, 1979.

Nicolae Ceaușescu, Raport prezentat la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, 16—18 decembrie 1982, Editura Politică, București, 1982

Nicolae Ceaușescu, Expunere cu privire la stadiul actual al edificării socialismului în țara noastră, la problemele teoretice, ideologice și activitatea politico-educativă a partidului, Editura Politică, București, 1982, p. 69—70.

Nicolae Ceaușescu, Cuvîntare rostită în încheierea Convîntuirii de lucru pe problemele muncii organizatorice și politico-educative de la Mangalia, Editura Politică, București, 1983.

CITITORI!

ABONAȚI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ” PE ANUL 1984

Pentru a vă asigura primirea cu regularitate a revistei, a suplimentului săptămînal și a lucrărilor ce vor fi editate în anul 1984, completați formularul de comandă alăturat și remiteți-l redacției pînă la 10 decembrie a.c.

(adresa completă a abonatului, fără a se folosi inițiale)

Către

„REVISTA ECONOMICĂ”:

BUCUREȘTI, Bd. Magheru, 30, cod. 70159

Prin dispoziția de plată nr. ... din ... (mandatul poștal din ziua de ...) ¹ v-am expediat suma de ... lei în contul ISIAP (Întreprinderea de stat pentru imprimare și administrarea publicațiilor, Piața Scintei, 1) nr. 65 51 502 28 BNRSR Filiala Sector 1, București, reprezentînd:

● ... abonamente la „Revista economică” și supliment ² .	× 260 lei = : : : : : lei
● ... exemplare din lucrarea „Legislația întreprinderii de la A la Z”	× 40 lei = : : : : : lei
● ... exemplare din lucrarea „Breviar alfabetic privind contractele economice și contractele comerciale internaționale”	× 40 lei = : : : : : lei
● ... exemplare din lucrarea „Jurisdicția muncii — comisiile de judecată”	× 20 lei = : : : : : lei
● ... exemplare din lucrarea „Probleme ale activității consiliilor populare”	× 20 lei = : : : : : lei

Total

(Semnătura abonatului)

¹) Pe dispoziția de plată și pe mandatul poștal scrieți în mod vizibil mențiunea „Abonamente la Revista economică”.

²) Comenzile fără abonament la revistă nu vor fi luate în considerare.